

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО
ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Мелітополь, 2021

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

**ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ
«УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В
ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ»**

**Мелітополь
2021**

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти:
збірник науково-методичних праць / Таврійський державний
агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного – Мелітополь:
ТДАТУ, 2021. – Вип. 24. – 524 с.

У збірнику наведено матеріали з навчально-методичної і виховної
роботи науково-педагогічних працівників університету за підсумками
науково-практичної конференції 2020-2021 навчального року.

Редакційна колегія:

Кюрчев В.М., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко
О.П., к.т.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ТДАТУ
(заступник головного редактора); Єременко О. А., д.с.-г.н., професор,
проректор з наукової роботи; Кюрчев С.В., к.т.н., професор, декан механіко-
технологічного факультету; Назаренко І.П., д.т.н., професор, декан факультету
енергетики та комп'ютерних технологій, Ортіна Г.В., д.н.держ.упр, доцент, в.о.
декана факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан
факультету агротехнологій та екології, Болтянська Н.І., к.т.н., доцент кафедри
ТСС АПК

Статті опубліковані мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ пр-т Б. Хмельницького, 18,
м. Мелітополь, Запорізька обл.
e-mail: nmc@tsatu.edu.ua
Науково-методичний центр університету

ЗМІСТ

В.М. Кюрчев, О.П. Ломейко, К.О. Самойчук РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	12
О.Г. Скляр, Р.В. Скляр КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ «ГНУЧКИХ НАВИЧОК» ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ.....	18
А.І. Панченко, А.А. Волошина, О.А. Тітова, І.А. Панченко, А.А. Волошин ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	26
О.П. Ломейко, В.О. Олексієнко, С.В. Петриченко МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИБІРКОВОЇ СКЛАДОВОЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ УНІВЕРСИТЕТУ.....	35
О.В. Болтянський, Н.І. Болтянська ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	40
К.О. Самойчук, С.В. Петриченко ОГЛЯД ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ, МЕТОДІВ І ТЕХНОЛОГІЙ СУЧАСНОГО КОМП'ЮТЕРНОГО ІНЖИНІРИНГУ ХАРЧОВИХ І ПЕРЕРОБНИХ ВИРОБНИЦТВ.....	47
О.П. Ломейко, В.О. Олексієнко, С.В. Петриченко СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ТАВРІЙСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО.....	54
О. В. Сушко, О. С. Колодій ОСНОВИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРАТОРА ГРУПИ У ЗВО	59
О.О. Вершков, О.М. Леженкін, Ю.О. Дмитрієв ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕРЕЖЕВОГО НАВЧАННЯ	64
А.А. Тиунчик, Н.И. Болтянская ПОВЫШЕНИЕ ДОСТОВЕРНОСТИ РЕЗУЛЬТАТОВ ТЕСТИРОВАНИЯ ПО МАТЕМАТИКЕ В СИСТЕМЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ	69

Р.В. Скляр

**УЧАСТЬ РОБОТОДАВЦІВ У ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ
ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 74**

К.О. Самойчук

**АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕНДЕНЦІЙ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ» 82**

О. В. Сушко, О. С. Колодій

**ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В САМОСТІЙНІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ
ТЕХНІЧНИХ ЗВО 88**

В.Б. Гулевський, Ю.О. Постол, Ю.О. Стьопін, М.І. Стручаєв, І.В. Борохов

**УЧАСТЬ ВИКЛАДАЧІВ КАФЕДРИ ЕТТП У ПРОГРАМІ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ..... 93**

О.В. Болтянський, Н.І. Болтянська

**ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В САМОСТІЙНІЙ
РОБОТІ СТУДЕНТІВ..... 98**

М.В. Постнікова, І.О. Попова

**ТЕНДЕНЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ «МАГІСТР» 104**

Р.В. Кушлик, Р.Р. Кушлик

**ПОЄДНАННЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ І ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У
ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРИЧНА ІНЖЕНЕРІЯ..... 109**

І.В. Пихтєєва, Ю.В. Холодняк, Е.Ю. Михайленко

АДМІНІСТРУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ КОМП'ЮТЕРІВ..... 116

**Н.І. Болтянська, О.В. Болтянський, О.І. Подашевська, Н.Г. Серебрякова,
О.І. Субочев**

**АКАДЕМІЧНА КУЛЬТУРА В НАУЦІ ТА ОСВІТІ: ПРИЧИНИ
АКАДЕМІЧНОЇ НЕДОБРОЧЕСНОСТІ 121**

Д.П. Журавель, В.П. Журавель, Т.В. Бабаніна

**МЕТОДОЛОГІЯ ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО
ЦИКЛУ 129**

К.О. Самойчук

**НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТИ СТУДЕНТІВ В СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ
МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ».... 138**

Д.М. Нестерчук, А.Ф. Дяденчук

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ ПРИ
ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ В ГАЛУЗІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ..... 145**

Н.О. Паляничка, В.О. Верхоланцева

**ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КУРТОРА ПЕРШОГО КУРСУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ 154**

І.В. Пихтєєва, О.В. Івженко, Є.А. Гавриленко

**ПРІОРИТЕТИ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «НАРИСНА
ГЕОМЕТРІЯ, ІНЖЕНЕРНА ТА КОМП'ЮТЕРНА ГРАФІКА» 159**

Я.В. Найдиш

**ЗНАКОВА ФОРМА НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ БІЛЬШ
ГЛИБОКОГО ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ 165**

Б.В. Болтянський, Л.О. Болтянська

**ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ
РОБОТИ – ЗАПОРУКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ
ОСВІТИ 170**

Д.П. Журавель, В.П. Журавель, Т.В. Бабаніна

**ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ПІД
ЧАС ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНОГО
ЦИКЛУ 175**

К.О. Самойчук, С.В. Петриченко

**СТАЖУВАННЯ ВИКЛАДАЧІВ НА ВИРОБНИЦТВІ – ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ
ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ІНЖЕНЕРА..... 188**

О.О. Вершков, О.М. Леженкін, А.П. Чаплінський

**ВІДНОШЕННЯ ДО ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА ТА ПЕДАГОГІЧНИЙ
ТАКТ 194**

І.О. Попова, М.В. Постнікова, С.О. Квітка

**СУЧАСНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ПІДГОТОВКИ ЕНЕРГЕТИКІВ..... 199**

С. А. Міфле-Чередниченко, Л. М. Федоренко

**ПОЄДНАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ
ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ МАТЕМАТИКИ ТА ФІЗИКИ В
КОЛЕДЖІ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 206**

Н.О. Паляничка, В.О. Верхоланцева

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕХНОЛОГІЧНЕ
ОБЛАДНАННЯ ГАЛУЗІ» ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ..... 212**

Є.А. Гавриленко, Ю.О. Дмитриєв, А.П. Чаплінський

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ 217

Г.І. Дашивець, В.В. Паніна, О.Ю. Новік

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ ПО ДИСЦИПЛІНІ «ПРОЕКТУВАННЯ СЕРВІСНИХ
ПІДПРИЄМСТВ» 222**

І.О. Попова, С.О. Квітка

**ВЗАЄМОДІЯ ВИКЛАДАЧА І СТУДЕНТА НА ОСНОВІ ПАРТНЕРСТВА У
СУЧАСНІЙ ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ 230**

Л.Ю. Бондаренко, О.О. Вершков, Ю.В. Холодняк, Є.А. Гавриленко

**ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО
МАТЕРІАЛУ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ..... 236**

Ю.О. Стьопін, Ю.О. Постол, В.Б. Гулевський

**СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
«ВСТУП ДО ФАХУ»..... 243**

Г.В. Антонова, Л.Ю. Бондаренко, О.Ю. Михайленко

**ДО ПИТАННЯ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ДИЗАЙН І
ЕРГОНОМІКА В МАШИНОБУДУВАННІ» 248**

І.О. Попова, С.Ф. Курашкін, В.С. Попрядухін

**ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ
ПАНДЕМІЙНОГО ПЕРІОДУ..... 253**

Л. М. Федоренко, С. А. Міфле–Чередниченко

**ЕФЕКТИВНА ЦИФРОВА ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 259**

Ю.О. Постол, М.І. Стручаєв

ВІРТУАЛЬНІ ЕКСКУРСІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ТЕПЛОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН 265

О.О. Вершков, О.В. Івженко, Ю.В. Холодняк

РОЛЬ ІНЖЕНЕРНИХ ДИСЦИПЛІН ДЛЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ СФЕРИ..... 272

О. В. Пеньов, В. В. Черкун, О. О. Парахін

ДУАЛЬНА СИСТЕМА ОСВІТИ ЯК ОСНОВА ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА..... 278

І. Ю. Маніта, Н. І. Болтянська, Н. Г. Серебрякова, О.І. Подашевська

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ВЕБ ТЕХНОЛОГІЇ» 283

В.П. Скиба, Н.М. Вознюк

5В – ВЕКТОРИ УСПІШНОГО НАВЧАННЯ 294

В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба, Е.М. Любова, О.Г. Антоновський, Н.В. Тарусова

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ СОЦІОЛОГІЧНИХ ОПИТУВАНЬ МАГІСТРАНТІВ 2021 Р. ЩО ІДЕНТИФІКУЮТЬ РІВЕНЬ ЇХ СТАВЛЕННЯ ДО ДЕЯКИХ АСПЕКТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ СТУДОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 101 – ЕКОЛОГІЯ У ТДАТУ 302

Л.Ю. Бондаренко, О.О. Вершков, Ю.В. Холодняк, Є.А. Гавриленко

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ПОКАЗНИКОМ ТОЛЕРАНТНОСТІ..... 308

Н.О. Голуб

ДИТАНЦІЙНА ОСВІТА: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ..... 314

Н. В. Почерніна

ПОЛІТИКА МАКРОРІВНЯ ТА МІЖНАРОДНОЇ СПІВПРАЦІ У ФОКУСІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЕКОНОМІСТА 319

О.М. Нестеренко, Н.А. Горбова, Н.П. Рибальченко, Р.В. Складаров, К.О. Зіненко

МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ НЕЮРИДИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 325

**Г.О. Тишковець, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба,
Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський, Н.В. Тарусова**

**АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТНИХ ОПИТУВАНЬ СТУДЕНТІВ
БАКАЛАВРАТУ 2021 Р. ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ
РЕАЛІЗАЦІЇ СТУДОЦЕНТРОВАНОГО НАВЧАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ
101 – ЕКОЛОГІЯ У ТДАТУ.....330**

**О.В. Болтянський, С.В. Волков, О.Б. Стефановський
КОУЧИНГ, ЯК МЕТОД ПРОФОРІЄНТАЦІЇ.....336**

**О.Є. Мацулевич, В.В. Федоров
ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ПРИ
ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ З ПОСЛІДОВНИМ УТОЧНЕННЯМ ТА
КОРЕГУВАННЯМ342**

**Е.М. Аюбова, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, В.П. Скиба,
О.Г. Антоновський**

**АНАЛІЗ КОМФОРТУ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В КОНТЕКСТІ ЙОГО
ПСИХОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ТДАТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТМИ
СОЦІОЛОГІЧНИХ ОПИТУВАНЬ МАГІСТРАНТІВ 2021 Р.
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 101 – ЕКОЛОГІЯ347**

**Ю.О. Кліпакова, З.В. Білоусова, В.А. Кенєва
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ – ВИКЛИК СУЧАСНОСТІ ДЛЯ УЧАСНИКІВ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ.....356**

**О. Нестеренко, Г. Оргіна, Н. Горбова, Р. Олексенко, Н. Рибальченко
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З ПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН З УРАХУВАННЯМ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ.....362**

**О.В. Гранкіна, Ю.П. Рогач
ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ АНАЛІЗУ ПРОФЕСІЙНИХ РИЗИКІВ ПРИ
ВИВЧЕННІ ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ У НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЯХ371**

**В.О. Верхованцева, Н.О. Паляничка
ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ВИБІРКОВИХ ДИСЦИПЛІН НА
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГАЛУЗЕВЕ МАШИНОБУДУВАННЯ»376**

Л.І. Шлєіна, А.Є. Адамович

ГЕНДЕРНА КУЛЬТУРА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА SOFT SKILLS В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИКА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ 381

В.П. Скиба, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, М.М. Ганчук, Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський

СОЦІОЛОГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДРУГОГО (МАГІСТЕРСЬКОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 101- ЕКОЛОГІЯ НА ПРЕДМЕТ ВІДПОВІДНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПРИНЦИПАМ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ..... 387

Ю. Є. Вороніна, Г.В. Ортіна, С.Р. Плотніченко, Н.П. Рибальченко, Л.М. Єфіменко

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ПРОФЕСІЙНОГО ПРОСТОРУ 394

Н.П. Рибальченко, О.М. Нестеренко, Н.А. Горбова, Ю.Є. Вороніна, С.Р. Плотніченко

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ КАДРІВ ДЛЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ..... 399

І.Є. Якушева

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «ФІНАНСОВИЙ РИНОК» 404

Г. Г. Тараненко

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН 409

М.М. Ганчук, В.В. Щербина, Ю.В. Чебанова, В.П. Скиба, Е.М. Аюбова, О.Г. Антоновський

ВІДПОВІДНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ОПІ «ЕКОЛОГІЯ» ПРИНЦИПАМ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ ІЗ ВРАХУВАННЯМ РЕЗУЛЬТАТІВ АНКЕТНИХ ОПИТУВАНЬ СТУДЕНТІВ БАКАЛАВРАТУ 414

УДК 378.147.091.31 – 059.2

Г. Г. Тараненко, к. пед. н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ТРЕНІНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. Статтю присвячено теоретико-методологічному обґрунтуванню актуальності використання тренінгових технологій в процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін. Висвітлено особливості їх імплементації та доведена практична цінність для формування *soft skills*. Акцентовано увагу на тому, що перевага тренінгових технологій полягає у можливості учасників освітнього процесу відкрити у собі нові можливості для самореалізації та саморозвитку.

Ключові слова: освітній процес, суспільно-гуманітарні дисципліни, тренінгові технології, *soft skills*.

Постановка проблеми. Сучасна освіта трансформується швидкими темпами. Зміни пов'язані, насамперед, низкою факторів, серед яких суцільна цифровізація та вільний доступ до інформації, демократизація та гуманізація освітнього процесу, потреба у новому типі фахівця, що, у свою чергу, потребує нового типу викладача та інноваційного освітнього простору. Останнє неможливе без використання активних технологій навчання, зокрема тренінгових. Не буде перебільшенням вказати на той факт, що сучасний освітній процес є дещо перенасиченим традиційними технологіями навчання, які не в змозі вже надати бажаного ефекту у професійній підготовці молодого фахівця. Основною причиною їх неактуальності є орієнтованість на відтворення готового теоретичного матеріалу, а не на здобуття через систему практичних вправ нового знання та вміння його доцільно використати та за потреби трансформувати. Як зазначає Е. Абдулатіпова, сучасному підходу до навчання потрібен характер новизни, що забезпечить евристичний та творчий рівень засвоєння інформації [1]. Саме тому сьогодні актуалізується потреба у перенесенні акценту з викладання на учіння та організація навчального процесу у формі фасилітації усвідомленого учіння [4]. Тож актуалізується потреба у впровадженні та активному використанні тренінгових технологій навчання в освітньому процесі сучасного закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Актуальність використання та особливості тренінгових технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців висвітлено у наукових доробках І. Вачкова, Ю. Ємельянова, Г. Ковальова, Н. Максимової, С. Макшанова, Л. Петровської, Д. Салманова, Г. Тараненко, О. Поправко та ін. У працях Л. Козлової, Г. Кошонько,

Л. Мітіної, В. Павловського, Т. Цюман аналізуються основні виклики, пов'язані з використанням тренінгових технологій у фаховій підготовці та професійному самовдосконаленні.

Загалом, не зважаючи на значну зацікавленість дослідників вказаною проблематикою, варто зазначити, що поза увагою залишається аналіз практичного застосування тренінгових технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти з метою формування у майбутніх фахівців soft skills та підготовки їх до професійної діяльності на інноваційних засадах.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретико-методологічний аналіз практичного використання тренінгових технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти в процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу досліджень. Тренінгові технології є не досить новим явищем для освітнього процесу сучасного закладу вищої освіти. Проте, варто зазначити, що на сьогоднішній день, попри їх ефективність та доцільність, вони не стали популярним масовим явищем через низку факторів, зокрема: бюрократичний фактор, економічний, методичний (відсутність навчально-методичних і прикладних розробок групової роботи, низький рівень зацікавленості та методичної підготовки викладачів і т. ін.) тощо [6].

Тренінгова технологія, як спеціально організована й розгорнута у часі процедуру навчання, під час якої реалізується уся система взаємозв'язків між цілями, задачами, змістом, ігровими та неігровими інтерактивними методами навчання, а також система зворотного зв'язку і корекції (П. Бавіна) [2], потребує спеціальної підготовки викладача. Така підготовка вимагає оволодіння різними видами тренінгових вправ і технік та вміле їх використання із творчим підходом, адже однією із найважливіших вимог є вміле занурення учасників тренінгу в емоційне поле проблеми, тобто включення до єдиного креативного простору. Як показує наш практичний досвід, здобувачі вищої освіти схвально ставляться до використання тренінгових технологій у навчальному процесі закладу вищої освіти. На їх думку, такий процес навчання є цікавішим та змістовнішим. При цьому, варто підкреслити, що ефективність роботи залежить від активізації як емоційних (сприйняття своїх почуттів та їх безпосереднє відображення), так і когнітивних (усвідомлення професійного досвіду) механізмів.

Практичне використання тренінгових технологій під час викладання суспільно-гуманітарних дисциплін здійснювалося впродовж 2020-2021 року у Таврійському державному агротехнологічному університеті імені Дмитра Моторного. Під час апробації було задіяно 78 магістрів спеціальностей «Харчові технології», «Екологія», «Комп'ютерні науки», «Агрономія» та 57 бакалаврів спеціальностей «Екологія», «Економіка», «Геодезія та землеустрій». Використання тренінгових технологій відбувалося в експериментальних групах під час вивчення дисциплін «Психологія і педагогіка вищої школи» (групи 11 МБ ЕК), «Методика викладання у вищій школі» (група 11 МБ ХТ), «Логіка та риторика» (група 21 МБ КН),

«Соціологія» (групи 21 ЕК, 21 ГЗ, 31 ЕМ). У контрольних групах у процесі вивчення дисциплін «Психологія і педагогіка вищої школи» (групи 21 МБ АГ, 22 МБ АГ) та «Соціологія» (групи 41 ЕМ, 1СЕМ) тренінгові технології не застосовувалися. Основною метою використання тренінгових технологій було сформувати ціннісні орієнтації, спрямовані на професійну інноваційну діяльність, сприяти розвитку особистого творчого потенціалу та креативності, подолати стереотипи та бар'єри, що обмежують творчий особистісний потенціал. Наведемо короткий опис основних методик, які використовувалися в процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін. Однією із найбільш цікавих для використання на першому занятті, на наш погляд, є **методика використання асоціативних карток**. Завдяки їх використанню більш цікавим стає знайомство з групою (завдання «Знайди картку, з якою ти себе асоціюєш і поясни чому?»). Також можна у нетрадиційній формі дізнатися що відомо здобувачам про дисципліну, яку вони розпочинають вивчати, що вони очікують від викладача тощо (завдання «Знайди картку, з якою ти асоціюєш дисципліну і поясни чому?») і т.ін. Тут важливим є фантазія викладача, вміле використання карток і доцільний добір питань.

Методика онлайн-опитування через сервіс Mentimeter, яка актуальна на будь-якому занятті завдяки тому, що у різних форматах можливо провести міні-опитування, наприклад, щодо термінів, які здобувачі мали засвоїти, або їх ставлення до певної проблеми, методу, винаходу тощо. Методика допомагає у реальному часі простежити за їх активністю, оцінити їх рівень обізнаності та спонукати до аналізу та обговорення отриманих результатів.

Методика «Пазл», яка використовується з метою визначення ступеня засвоєння теоретичних знань (понять, термінів тощо). Сутність її полягає у тому, що здобувачам (у групах не більше 3-5 чоловік) пропонується співставити терміни та їх тлумачення, або явище та його ознаки тощо. Після виконання завдання кожна група обирає «експерта», який перевіряє разом із викладачем правильність співставлення відповідей у іншій групі.

Методика «Холодний душ», сутність якої полягає у тому, що здобувачі у довільному порядку дістають з конверту терміни і пояснюють їх значення із наведенням прикладів. Якщо у групі хтось помічає неповноту або неточність пояснення, надається можливість виправити ситуацію після закінчення відповіді.

Методика «Візуалізація», яка є найбільш популярною і улюбленою серед здобувачів завдяки можливості творчо підійти до поставленого завдання. Відповідно до цієї методики перед ними ставиться завдання створити схему-малюнок означеної проблеми з подальшим поясненням усіх складових. У процесі презентації кожна група (не більше 5 чоловік) відстоює своє бачення та відповідає на питання учасників інших груп.

Методика «Невидимка», яка передбачає розгадування за підказками викладача або здобувача певного терміну, явища, видатної особи тощо. головним тут є вдалі підказки, які ґрунтуються на здобутих раніше знаннях з теми.

Методика «Стіна», яка передбачає висвітлення двох і більше точок зору (наприклад, двох-трьох груп здобувачів) щодо певної проблеми, явища, вирішення певного питання тощо. Групи працюють паралельно, потім співставляють свої точки зору, віднаходячи спільне і відмінне, що уможлиблює більш глибоке засвоєння сутності досліджуваного явища.

Звісно, наведено не увесь перелік методик, що використовувалися на заняттях, проте, зазначимо, що навіть розглянуті уможливили урізноманітнення навчального процесу навіть в умовах дистанційного навчання. Єдине, що, робота на платформі Zoom передбачає більш ретельну підготовку, пов'язану із створення презентацій або відеоматеріалів для роботи зі здобувачами. Окрім цього досить ефективною є робота здобувачів у сесійних залах (поділ на групи в програмі), де вони мають змогу працювати у над окремими завданнями. Зазначимо, що за нашими спостереженнями, регулярне використання розглянутих методик, дало можливість здобувачам вищої освіти відпрацювати навички критичного мислення, комплексного розв'язання професійних проблем, активного слухання та спостереження, формулювання власної думки та прийняття виважених рішень, швидкого переключення з однієї думки на іншу, комунікативної толерантності, вирішення конфліктів, роботи в групах, творчості та інноваційності тощо.

За результатами досвіду практичної роботи нами було виявлено, що групи, у яких систематично проводилися заняття із застосуванням тренінгових технологій мали вищу якість знань (66,7-75%) та середній бал (4,0-4,1), порівняно з групами, у яких тренінгові методики не застосовувалися (якість – 42,9-50,0, середній бал – 3,5-3,6) [6, с.156]. Проведений аналіз уможлиблює висновок про доцільність використання тренінгових технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти та їх ефективність. Вважаємо, що імплементація тренінгових технологій в освітній процес сучасного вишу сприяє вдосконаленню професійної підготовки майбутніх фахівців, їх особистісному та професійному становленню через розвиток soft skills. Безперечною перевагою використання тренінгових технологій є також висока ефективність у процесі саморозкриття, самоаналізу та саморозвитку особистості [5].

Окрім цього підкреслимо, що здобувачі вищої освіти позитивно ставляться до використання тренінгових методик, адже завдяки їм процес навчання стає цікавішим. Варто також наголосити, що такі форми взаємодії викладача та здобувача сприяють формуванню професійної готовності до інноваційної діяльності, що є «соціальним феноменом, складним взаємозв'язком загальної професійної культури особистості, її громадських якостей та професійної спрямованості на впровадження нововведень у власну систему роботи... Інноваційна діяльність як один із найбільш ефективних засобів соціально-економічного розвитку, потребує сучасної особистості «яка вирішує все», світорозуміння і розумова діяльність якої базується на новому стандарті мислення, а тому особливої актуальності набуває особистісна активність, яка є продуктом спільної діяльності» [3, с.170].

Висновки. Отже, практика використання тренінгових технологій

уможливила висновок про їх ефективність у процесі професійної підготовки. Завдяки їх активному використанню уможлиблюється вироблення здобувачами вищої освіти власної траєкторії поведінки, формування комунікативних та організаторських вмінь, навичок роботи у команді, прийняття нестандартних рішень тощо. Використання тренінгових методик уможливорює виконання величезної кількості навчальних і соціально-психологічних завдань, зокрема, вільне оперування категоріальним апаратом та роботу за розробленими схемами. Зазначене дає підстави стверджувати, що використання тренінгових технологій в освітньому процесі закладу вищої освіти є ефективним засобом формування професійної готовності майбутніх фахівців до інноваційної діяльності, сприяє особистісному та професійному зростанню здобувачів вищої освіти через формування soft skills.

Список використаних джерел.

1. Абдулатипова Э. А., Чупанов А. Х., Маллаев Д. М. Использование тренинговых технологий в подготовке будущего менеджера туризма. Известия ДГПУ, №1, 2016. С.22-27.
2. Бавина П.А. Тренинговые технологии в формировании коммуникативной компетентности будущих менеджеров : автореф. дис. ... канд. пед. наук.: 13.00.02. Санк-Петербург, 2006. 26 с.
3. Гончарова О.В., Тараненко Г.Г. Інноваційна діяльність особистості як важлива умова гармонізації культурно-освітнього простору: філософсько-освітній аспект. Філософські обрії. 2016. Вип. 35. С. 162-173.
4. Роджерс К. Взгляд на психотерапию. Становление человека: Пер. с англ. М.: Изд. группа «Прогресс», «Универс», 1994. 480 с.
5. Тараненко Г.Г., Ісакова О.І., Єременко Л.В., Шлеїна Л.І. Імплементация новітніх технологій навчання у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін в агротехнологічному закладі вищої освіти. Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: зб. наук.-метод. праць. ТДАТУ. Мелітополь, 2020. Вип. 23. С.362-368.
6. Тараненко Г.Г., Поправко О.А. Імплементация тренінгових технологій в освітній процес закладу вищої освіти як умова особистісного та професійного зростання майбутнього фахівця. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2021 р., № 74, Т. 3. С.153-158.

Taranenko H.H. Practical experience of the training technologies use in the teaching of social sciences and humanities.

Summary. The article is devoted to the theoretical and methodological substantiation of the training technologies use relevance in the teaching of social sciences and humanities. The peculiarities of their implementation are highlighted and the practical value for the formation of soft skills is proved. Emphasis is placed on the fact that the advantage of training technologies lies in the ability of participants of the educational process to discover new opportunities for self-realization and self-development.

Key words: educational process, social sciences and humanities, training technologies, soft skills.